

«Ο κλέφτης φεύγοντας ξέχασε το φεγγάρι στο παράθυρο. Υπάρχει ελπίδα, πίστεψέ με! Το φεγγάρι είναι ακόμη εκεί, και ο κλέφτης έχει φύγει. Μπορείς να το ζήσει!» Με αυτό το πολύ αισιόδοξο και όμορφο μήνυμα προσπαθεί ο Σταυράκιος Κλαδάς, βυζαντινός αντιγραφέας, να παροτρύνει τη ηρωίδα Γρηγορία να ζήσει, αλλά και να γιατρέψει την «Περὶ τῆς εαυτοῦ ψυχῆς» του, καθώς και ο συγγραφέας Ισίδωρος Ζουργός να εμφούσει την ελπίδα για τη ζωή στους αναγνώστες του.

ΙΣΙΔΩΡΟΣ ΖΟΥΡΓΟΣ, Περὶ τῆς εαυτοῦ ψυχῆς, εκδ. Πατάκη

Ο αγαπημένος συγγραφέας δεκάδων αναγνωστών με την πολύ ιδιαίτερη γλώσσα, την καλοδουλεμένη και γεμάτη με ανατροπές πλοκή και τους ολοζώντανους διαλόγους, μας ταξιδεύει αυτή τη φορά στο Βυζάντιο και, πιο συγκεκριμένα, στην εποχή των Κομνηνών. Στα τέλη του 11ου αιώνα είναι που αρχίζει η σταδιακή παρακμή της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και η βασιλεία των Κομνηνών αποτελεί, κατά γενική ομολογία, την τελευταία ένδοξη αναλαμπή της. Στην πορεία αυτή προς την άβυσσο του 1453, μείζονα ρόλο έπαιξε η εμφάνιση των Σελτζούκων Τούρκων και η ήττα του βυζαντινού στρατού στο Ματζικέρτ το 1071.

Από αυτόν ακριβώς την καταστροφή αρχίζει την αφήγησή του ο νοτάριος, αντιγραφέας χειρογράφων και εν δυνάμει συγγραφέας Σταυράκιος Κλαδάς. Αυτός βίωσε από πρώτο χέρι τις συνέπειες της οδυνηρής αυτής για τους Βυζαντινούς ήττας και η ζωή του άλλαξε οριστικά και ανεπιστρεπτή εξαιτίας της. Ο ίδιος θα βρεθεί υποψήφιος δόκιμος μοναχός στην περίφημη Μονή Στουδίου και τα δύο αδέρφια του, ο Ιωάννης και ο Θεοφύλακτος, θα πάρουν ο ένας την ατραπό του Θεού και του μοναχισμού και ο άλλος την οδό του πολέμου και του Θεού Άρν.

Ο Σταυράκιος, ένας αντιγραφέας με ασυνήθιστες ικανότητες, θα μαγευτεί από τον κόσμο των βιβλίων, αλλά δεν θα θελήσει να ενδυθεί τελικώς το μοναστικό οχάμα. Έρμαιο των ταραγμένων καιρών του, θα ζήσει μια ζωή κατά βάση οικογενειακή σε Κωνσταντινούπολη, Θεσσαλονίκη και άλλες περιοχές της Βορείου-σημερινής-Ελλάδας. Δεν θα χάσει ποτέ του όμως την αγάπη που τρέφει για τα βιβλία και τα χειρόγραφα.

Ο άγνωστος σε μας σήμερα κόσμος των Βυζαντινών μοναχών και αντιγράφων των χειρογράφων παρουσιάζεται γλαφυρά στις ελπίδες του βιβλίου και ο Ζουργός μας ταξιδεύει στα σκριπτόρια της Μονής Στουδίου, όπου πάμπολλοι άνθρωποι στο διάβα των αιώνων χάλασαν τα μάτια τους σκύβοντας ολημερίς πάνω από δυσκολοδιάβαστα χειρόγραφα υπό το φως των κεριών με σκοπό να τα διασώσουν για τις επόμενες γενιές. Για τους λάτρεις των βιβλίων, όπως και για τον ίδιο τον Ζουργό φυσικά, αυτό είναι ένα αγαπημένο θέμα από μόνο του.

Σε αυτό θα πρέπει να προσθέσουμε τους λάτρεις της Ιστορίας που θα αγαπήσουν το βιβλίο ακριβώς επειδή μας μεταφέρει με γλαφυρότητα στην πεζή καθημερινότητα των απλών

ανθρώπων του Βυζαντίου. Ο Ζουργός επιλέγει να παραμείνει σε κάποιον βαθμό τα μείζονα πολιτικά γεγονότα της εποχής και τον φανταστικό κόσμο του παλατιού και να εστιάσει, αντίθετα, στις συνήθειες του λαού, στις βαθύτερες επιθυμίες του, αλλά και στις δυσκολίες που αντιμετώπιζε ο καθημερινός άνθρωπος έτσι ώστε να καταφέρει να ανταπεξέλθει στις δυσκολίες, χωρίς να βρίσκεται πάντοτε υπό τη σκέπη ενός ευεργετικού πάτρωνα σε μία εποχή όπου η κρατική μέριμνα για τους πολίτες των χωρών ήταν από ασήμαντη έως ανύπαρκτη.

Οι αιρετικοί Βογόμελοι, ο κόσμος των μοναστηριών και των αντιγράφων, οι επώδυνες

σωματικές τιμωρίες και η διαδεδομένη πρακτική των ακρωτηριασμών για τους αντιφρονούντες, το φερτ με την εξουσία κάποιων λογίων όπως ο διάσημος Μιχαήλ Ψελλός, οι διενέξεις μεταξύ των υψηλόβαθμων στρατιωτικών, η ανατροπή παιδιών και η επιβίωση μιας οικογένειας που δεν έχει πάντοτε εξασφαλισμένα τα προς το ζην είναι ορισμένα μονάχα από τα θέματα που παρουσιάζονται στο βιβλίο.

Ο συγγραφέας επιλέγει να εναλλάσσει την πρωτοπρόσωπη αφήγηση του ίδιου του Σταυράκιου, ο οποίος ξεκινά τη διήγησή του από τα παιδικά του χρόνια, ευρισκόμενος ο ίδιος στη δύση του βίου του, με την τριτοπρόσωπη αφήγηση του παντεπώπτη και παντογνώστη αφηγητή, χωρίς να παραμείνει η δύναμη και την αμεσότητα που έχουν οι διάλογοι στον νου του αναγνώστη σε καμία από τις δύο αφηγήσεις του.

Το αποτέλεσμα είναι ένα χρονικό της εποχής, ανάλογο του «Σκηνές από τον βίο του Μαρτίου Αλμοσίνου», τόσο στο μέγεθος, όσο και στην επικέντρωση που αυτό παρουσιάζει στη βιογραφία ενός συγκεκριμένου ήρωα.

Η ιδιαίτερη γλώσσα του Ζουργού με τα πολλά επίθετα και τις μεταφορές, έντονα περιγραφική και ολοζώντανη, είναι βέβαιο ότι θα μας μαγέψει για άλλη μία φορά. Το ίδιο και το ταξίδι στις ομιχλώδεις ατραπούς της Ιστορίας. Εμείς ως αναγνώστες, όμως, θα επιλέξουμε να διαβάσουμε πρωτίστως το «Περὶ τῆς εαυτοῦ ψυχῆς» τόσο για την ωραιότητα της γλώσσας του, τη συναρπαστική αφήγηση και για την έξοχη απεικόνιση της εποχής μέσα από τα μάτια ενός συγχρόνου της, του Σταυράκιου-ο οποίος επιδιέχεται στην αναζήτηση της ψυχῆς του μέσα από τη συγγραφή και τη μελέτη των χειρογράφων- αλλά, κυρίως, και για την ικανοποίηση της δικῆς μας εαυτοῦ ψυχῆς.

